

Verontreiniging van bodems heeft niet in alle Europese landen dezelfde aandacht als in Nederland. Het Europese Topic Center on Soil heeft een inventarisatie gemaakt waarin allerlei aspecten, ten aanzien van bodemverontreiniging, in verschillende Europese landen met elkaar worden vergeleken. Eén van die aspecten betreft de financiële middelen die worden aangewend voor de bodemsanering. In bijgaande tabel is het resultaat gegeven. Het blijkt dat Nederland met kop en schouders boven de rest uitsteekt.

Kennisontwikkeling in Europa op het gebied van bodem

Uit de tabel blijkt dat wij ca 21 euro per hoofd van de bevolking uitgeven; dit is in totaal ongeveer 660 miljoen gulden per jaar. Volgens onze eigen Nederlandse gegevens is dit 1 miljard gulden per jaar. De informatie van het Topic centrum is derhalve niet helemaal correct voor Nederland en zal dat dan ook wel niet zijn voor de andere landen. Ondanks dit soort mogelijke fouten blijft toch staan dat Nederland verreweg het meest betaalt aan de bodemsanering. Opmerkelijk is dat grote landen als het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk niet eens genoemd worden. Wellicht zijn daar geen problemen.

Rectificatie

NATO/CCMS (www.clu-in.com)

Deze site is verplaatst van het .com naar het .org domein.

Over de auteur

Ing. H.J. van Veen
TNO/MEP
Postbus 342
7300 AH Apeldoorn

Onder verantwoordelijkheid van
Ing. H.J. van Veen, werkzaam
bij TNO/MEP
Email: H.J.vanVeen@mep.tno.nl

Als Nederland voorop loopt in de uitvoering van de bodemsanering zou verwacht kunnen worden dat Nederland ook een vooraanstaande kennispositie heeft. Maar dat valt een beetje tegen, alhoewel onze positie aan het verbeteren is. Een mogelijke oorzaak hiervoor is de dip in de kennisontwikkeling tussen het Speerpuntprogramma en NOBIS. Door NOBIS is een inhaalslag gemaakt en die is ook in het buitenland te merken gezien het aantal 'NOBIS kennisdragers' dat gevraagd wordt voor spreekbeurten in het buitenland. Nederland begint weer mee tellen.

Ook ten aanzien van de uitvoering van de bodemsanering voert Nederland niet de boventoon. Tijdens Bodembreed heeft Van Dord van Arcadis aangegeven dat er ten aanzien van de businessontwikkeling in het buitenland nogal wat valkuilen bestaan die een lange adem vereisen. Deze valkuilen hebben betrekking op verschillen in wetgeving en vergunningverlening maar ook in cultuurverschillen. In SKB-verband zal er binnenkort een buitenlandoverleg zijn waar onder andere de presentatie van NOBIS producten aan 'het buitenland' aan de orde komt.

Kennisontwikkeling

In het kader van CLARINET is er werkgroep in oprichting gericht op onderzoekprogramma's, waarvoor alle aangesloten landen zijn uitgenodigd. De SKB is de initiatiefnemer van

deze werkgroep en tevens de vertegenwoordiger van Nederland.

In een eerste bericht aan de landvertegenwoordigers is gevraagd coördinatoren van onderzoeksprogramma's te nomineren voor de werkgroep. De reacties zijn nogal uiteenlopend. Sommige landvertegenwoordigers sturen een lijst met 20 hoogleraren, anderen geven meteen toe dat er geen coördinatie is. Toch willen alle landvertegenwoordigers wel een afvaardiging in de werkgroep. Er worden nu 15 landen verwacht op de eerste bijeenkomst van de werkgroep in juni te Gouda. In de bijeenkomst zullen de deelnemers uitgenodigd worden om de nationale onderzoek-topics, maar ook de financieringsmechanismen toe te lichten. Ongetwijfeld zullen daarbij natural attenuation en market driven toverwoorden zijn.

Enkele ervaringen

Er wordt mij wel eens gevraagd een spreekbeurt te houden op een nationale workshop in één van de Europese landen. Zo was ik afgelopen jaar in Sandefjord in Noorwegen en in Helsinki in Finland. In Noorwegen ging het om de aanpak van de vervuilde fjorden waarvan de Sandefjord een voorbeeld is. De vis uit deze fjord is niet geschikt voor consumptie. Tijdens de workshop werd door de Noorse wetenschappers en overheidsvertegenwoordigers alsmear gesmeekt om normen. Pas als er normen zijn gaat het grote saneringswiel lopen is de gedachte. Aan het einde van de dag was ik aan de beurt. Ik heb om-

standig uitgelegd dat normen alleen ruim onvoldoende zijn om de sanering op gang te brengen en dat geld en infrastructuur minstens zo belangrijk zijn. Ook heb ik uitgelegd dat normen soms verstikkend kunnen werken. Deze Nederlandse ervaringen werden op zich goed begrepen, maar het beeld dat ik schetste was zover van de Noorse ontwikkelingsfase van de bodemsanering verwijderd dat men de volgende dag toch maar weer om normen vroeg. In Helsinki overkwam mij iets vergelijkbaars. Ook in Finland is er nauwelijks geld en infrastructuur (adviesbureaus aannemers) op het gebied van bodemsanering. Deze workshop stond bol van hoogst wetenschappelijke presentaties over biotechnologische mogelijkheden voor het schoonmaken van 2 gram grond in een reageerbuis. Ook daar vertelde ik dat er meer nodig is voor het op gang komen van de bodemsanering wederom aan de hand van onze Nederlandse ervaringen. Ook daar veel begrip. Maar toen ik de organisatie vroeg of ze blij waren met mijn presentatie zei iemand dat één zo'n verhaal geen kwaad kon en vervolgens ging men weer aan de slag met 2 gram grond.

Ik heb geleerd dat bij presentaties in het buitenland het geen zin heeft om te ver af te staan van de nationale ervaringen en kennispositie, maar dat het verhaal aan moet sluiten op de status van de lokale beleidscyclus.

Het vijfde kaderprogramma van de EU

Zoals bekend zal er dit jaar een nieuw onderzoekprogramma van DG

XII starten:

het vijfde kaderprogramma. Binnen dit programma heeft het onderwerp bodem geen exclusieve plek gekregen, dit ondanks de verwoede pogingen van NICOLE en CLARINET via gezamenlijke statements. In deze statements zijn de door deze netwerken vastgestelde onderzoeksbehoeften aangegeven. Deze zijn wel terug te vinden op een lager hiërarchisch niveau van het programma. In het FP5 (Fifth Framework Programme) zijn twee key actions relevant voor bodem, deze zijn:

- Sustainable Management and quality of water. Onder deze action vallen twee sublijnen :
  - Abatement of water pollution from contaminated land, landfills and sediment.
  - Combating of diffuse pollution.

- City of tomorrow. Onder deze action valt:
  - Brownfield development.

Er is een nogal verwarrende discussie gaande over de opzet van de projecten. In de bijeenkomst van NICOLE eind vorig jaar werd door de EU-vertegenwoordigers gemeld dat eigenlijk alleen grote clusterprojecten van enkele miljoenen euro's zullen worden gehonoreerd. Nu schijnt het tegenovergestelde het geval te zijn. We zullen het zien in de eerste oproep tot voorstellen. Wel blijft voortdurend de boodschap dat het in FP5 niet gaat om fundamentele kennisontwikkeling maar om het oplossen van problemen en dat derhalve deelname van probleem-vertegenwoordigers in de projecten essentieel is. Naar verwachting zal de eerste oproep van FP5 1 april zijn en de deadline voor het indienen van de voorstellen 1 juli 1999.

Tabel: Funding of the remediation of contaminated sites in Europe

Country	Area [10 ⁵ km ²]	Population [10 ⁶ inhabitants]	Funding [Euro/inhabitant]
Netherlands	37	15	21
Denmark	43	5	8
Germany *	356	80	5
Austria	84	8	3
Belgium	31	10	3
Finland	338	5	1
Norway	324	4	0.3

* Average of 9 Länder

Bron: European Topic Centre on Soil
Gundula Prokop et al, 1997